

CARLES MITJA

Evolució demogràfica recent a les terres gironines (1975-1986)

ANNA CABRÉ
ENRIC MENDIZÀBAL

Durant l'última dècada, el creixement de la població catalana ha conegut una notable desacceleració que l'ha conduït, a partir de 1980, a uns valors pràcticament nuls, que fins i tot poden haver estat negatius en els anys més recents. Això representa un canvi radical respecte de la trajectòria anterior.

Efectivament, durant el segle XX la població de Catalunya havia anat

augmentant, encara que amb ritmes diferents segons els períodes. Entre 1900 i 1930 la població cresqué contínuament, produint-se el màxim en la dècada dels vint (primera onada immigratòria). A continuació, la guerra civil i la postguerra foren els elements bàsics que expliquen l'estabilitat numèrica de la població catalana fins al 1945; durant aquest període, però, els anys negatius de la guerra foren compensats pels següents. És a partir de 1950 i fins al 1975 que la segona allau immigratòria i la presa de la natalitat fan que el creixement de la població sigui molt

fort, amb un màxim que podem qualificar d'explosiu entre 1960 i 1970. Finalment, és a partir de 1975 que apareix la darrera fase de l'evolució demogràfica de Catalunya, en la qual encara ens trobem; en aquesta etapa, el creixement de la població està generat exclusivament pel creixement vegetatiu, car el saldo migratori ha estat força minso entre els anys 1975 i 1981 i negatiu entre 1981 i 1986. Aquesta tendència cap a l'estancament, i fins i tot el decreixement de la població, no sembla, ara per ara, haver tocat fons.

En aquest context general, i amb motiu de l'aparició dels resultats

DEMOGRAFIA

TAULA 1
EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ DE LES COMARQUES, MUNICIPIS DE MÉS DE 3.000 HABITANTS I RESTES COMARCALS DE LA PROVÍNCIA DE GIRONA 1975-1986

	1975	1981	1986	r 75-81	r 81-86
Castelló d'Empúries	2252	2653	3337	3.33	4.69
Escala, l'	3624	4048	4713	3.33	4.69
Figueres	24102	30532	32122	4.84	1.02
Llançà	2997	3001	3410	0.03	2.59
Roses	7379	8131	9329	1.96	2.79
Resta comarcal	37247	32425	32481	-2.73	0.04
ALT EMPORDÀ	77601	80790	85398	0.81	1.12
(% sobre comarques gironines)	17.3	17.1	17.3		
Bisbal de l'Empordà, la	7232	7364	7557	0.36	0.52
Calonge	4431	4362	4052	-0.31	-1.46
Castell-Platja d'Aro	3146	3774	4219	3.71	2.25
Palafrugell	13802	15030	16019	1.72	1.28
Palamós	11274	12178	12082	1.55	-0.16
Sant Feliu de Guíxols	14070	15485	15428	1.94	-0.07
Torroella de Montgrí	5312	5599	6457	1.06	3.18
Resta comarcal	17495	18198	18097	0.79	-0.11
BAIX EMPORDÀ	76762	81990	83911	1.33	0.46
(% sobre comarques gironines)	17.2	17.4	17.0		
Puigcerdà	6011	5818	6029	-0.65	0.72
Resta comarca	6460	6223	6171	-0.74	-0.17
CERDANYA	12471	12041	12200	-0.70	0.26
(% sobre comarques gironines)	2.8	2.5	2.5		
Olot	22941	24892	25357	1.65	0.37
Resta comarcal	21549	20353	20011	-1.14	-0.34
GARROTXA	44490	45245	45368	0.34	0.05
(% sobre comarques gironines)	9.9	9.6	9.2		
Banyoles	11171	12378	12943	2.07	0.90
Cassà de la Selva	6626	6708	7080	0.25	1.09
Girona	75600	87648	67578	3.00	(*)
Llagostera	4681	5013	5105	1.38	0.36
Salt	—	—	21123	(*)	(*)
Sarrià de Ter	—	—	3471	(*)	(*)
Resta comarcal	24770	24890	26466	0.10	1.24
GIRONÈS	126602	136637	143766	1.54	1.02
(% sobre comarques gironines)	28.4	28.9	29.1		
CampdevànoI	3769	3568	3557	-1.09	-0.06
Ripoll	11496	12055	11326	0.95	-1.24
Sant Joan de les Abadesses	4084	4241	4110	0.76	-0.63
Resta comarcal	13927	13238	12648	-1.01	-0.91
RIPOLLÈS	33276	33102	31641	-0.10	-0.90
(% sobre comarques gironines)	7.4	7.0	6.4		
Anglès	5014	5026	5132	0.05	0.42
Arbúcies	4024	4085	4147	0.30	0.30
Blanes	18443	20178	22372	1.81	2.09
Breda	3034	3090	3148	0.37	0.37
Lloret de Mar	8168	10480	14788	5.11	7.13
Sant Hilari Sacalm	4007	4321	4505	1.52	0.84
Santa Coloma de Farners	6492	6990	7566	1.49	1.60
Tossa de Mar	2860	2969	3361	0.75	2.51
Vidreres	2957	3199	3587	1.59	2.82
Resta comarcal	21210	22628	22632	0.98	0.32
SELVA	76209	82606	91238	1.63	2.01
(% sobre comarques gironines)	17.0	17.5	18.5		
COMARQUES gironines	447411	472411	493522	1.09	0.88
(% sobre Catalunya)	7.9	7.9	8.3		
CATALUNYA	5658572	5956414	5978638	1.03	0.07

(*) Salt i Sarrià es va segregat de Girona pels voltants de 1975; per tant, la taxa de creixement anual acumulatiu (r) no es pot calcular per aquests municipis entre 1981 i 1986; conjuntament, però, és de 1.01.

"r" és la taxa de creixement anual acumulatiu.

del Padró de 1986, resulta particularment interessant estudiar l'evolució demogràfica de les terres gironines en aquesta darrera etapa que va de 1975 a 1986¹, ja que, com veurem més endavant, la dinàmica demogràfica d'aquest àmbit ha resultat ésser notablement més positiva que la del conjunt català.

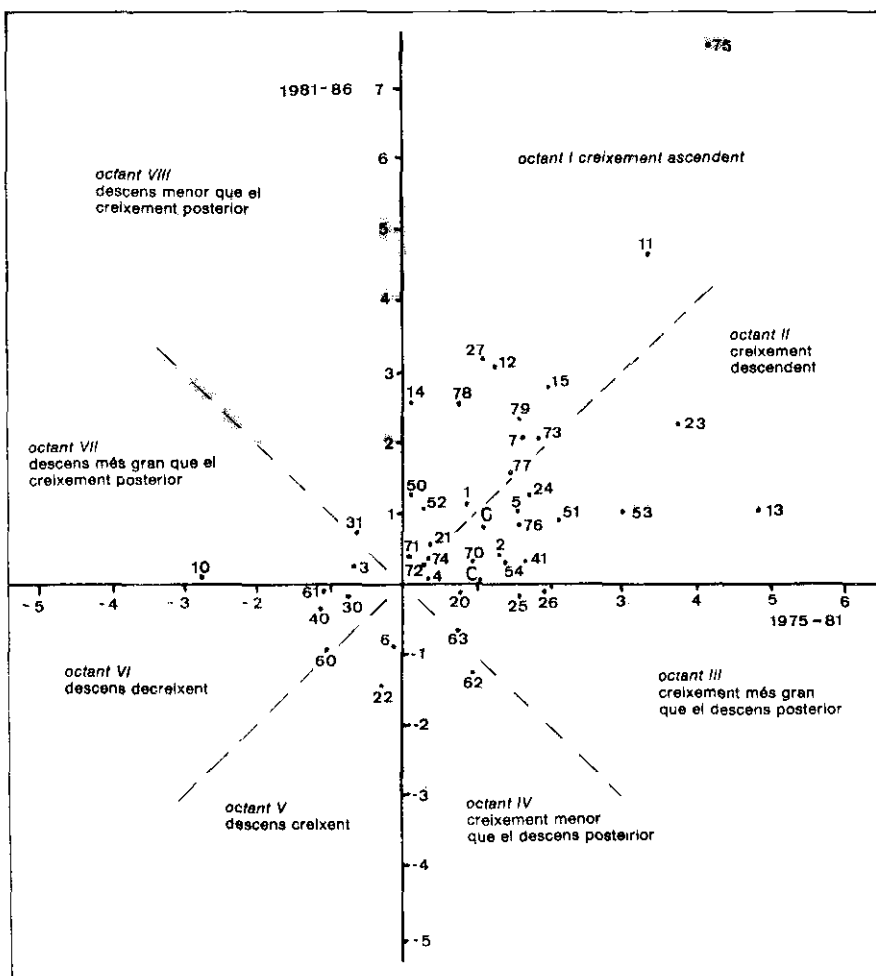
El creixement

La taula 1 mostra les xifres absolutes d'aquesta evolució, així com la taxa de creixement anual acumulatiu per a les comarques, els municipis de més de 3.000 habitants i les restes comarcals (conjunts de municipis de menys de 3.000 habitants). Si es compara la taxa de creixement entre Catalunya i el conjunt de les comarques gironines, s'observa que entre 1975 i 1981 la taxa és similar (1.03 i 1.09, respectivament), mentre que en el període 1981-1986 és més elevada per a les terres gironines que per a Catalunya; això ha fet que la població que representen sobre el conjunt català hagi augmentat, mentre que els percentatges de les províncies de Lleida i Barcelona (tenint present els canvis municipals explicats en la nota 1) disminueixen, i el de Tarragona resta estable. Així doncs, el creixement més important de població en xifres relatives a Catalunya s'ha donat al conjunt de les comarques gironines.

L'evolució de la població entre 1975 i 1986 no ha estat homogènia per a les set comarques que aquí es tracten, ni per a les unitats territorials que s'han utilitzat (municipis de més de 3.000 habitants i les restes comarcals; vegeu mapa). Aquesta diferent evolució es detalla a continuació i es representa a la gràfica 1, que permet de classificar les unitats estudiades segons la relació entre el creixement del quinquenni 1976-1980 i el del quinquenni 1981-1985.

A partir d'aquesta gràfica, i a nivell comarcal, s'observa el següent:

- a l'Alt Empordà i a la Selva, la població ha crescut aquest darrer quinquenni a un ritme superior al del període anterior (octant I del gràfic);
- al Baix Empordà, Garrotxa i Gironès, el ritme de creixement ha decrescut (octant II);
- a la Cerdanya, s'ha passat d'un decreixement entre 1975 i 1981 a un creixement positiu entre 1981 i 1986 (octant VII);

GRÀFICA 1. CREIXEMENT DE LA POBLACIÓ 1976-81 i 1981-86

eix X: taxa de creixement anual acumulatiu 1975-1981
eix Y: taxa de creixement anual acumulatiu 1981-1986

—al Ripollès, el ritme de decreixement ha estat superior entre 1981 i 1986 que no pas entre 1975 i 1981 (octant V).

Però que fa a les unitats territorials, i segons el mateix criteri, es poden classificar en:

A) les que milloren la seva evolució demogràfica:

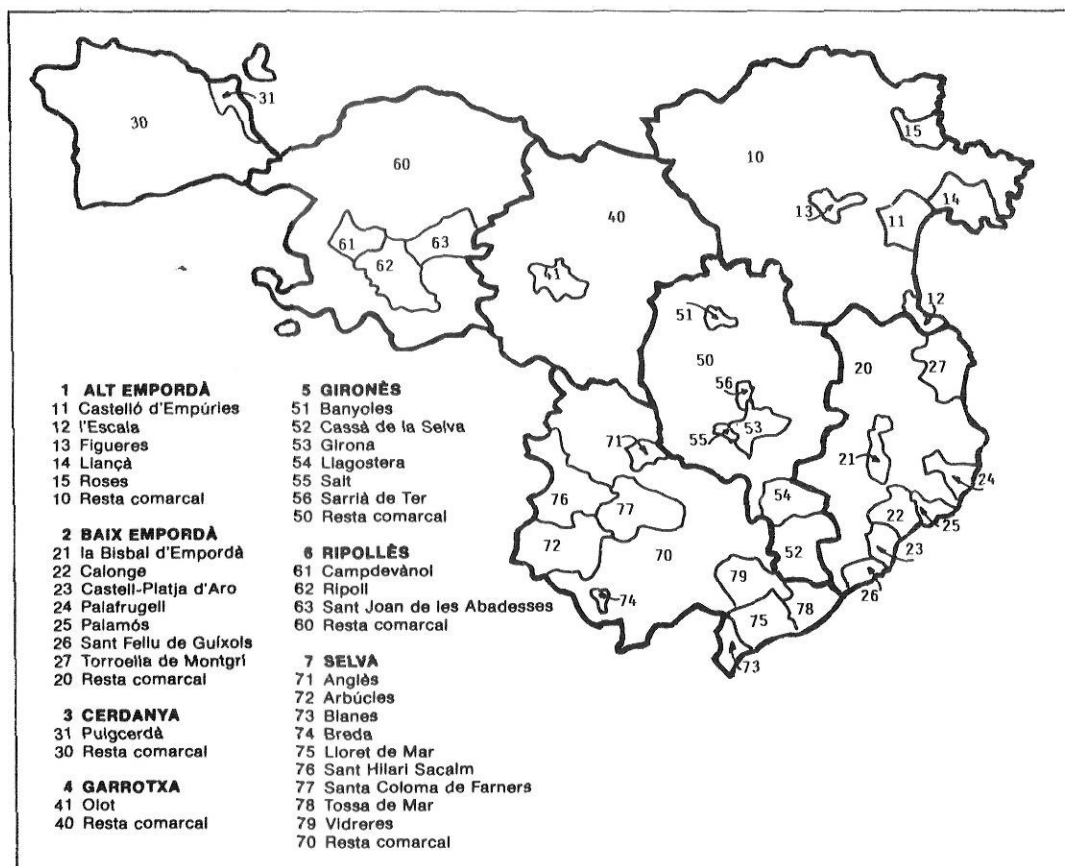
- augmenten el ritme de creixement la resta comarcal del Gironès, Anglès, la Bisbal d'Empordà, Blanes, Cassà de la Selva, Castelló d'Empúries, l'Escala, Llançà, Lloret de Mar, Roses, Santa Coloma de Farners, Torroella de Montgrí, Tossa de Mar i Vidreres (octant I);
- passen del creixement negatiu, el 1975-81, al creixement positiu entre 1981 i 1986 la resta comarcal de l'Alt Empordà i Puigcerdà (octants VII i VIII, respectivament);
- disminueixen el ritme de decrei-

xement la resta comarcal de la Garrotxa i Campdevànol (octant VI);

B) les que empitjoren la seva evolució demogràfica:

- disminueix el ritme de creixement a la resta comarcal de la Selva, Banyoles, Castell-Platja d'Aro, Figueres, Girona³, Llagostera, Palafrugell, Palamós, Olot i Sant Hilari Sacalm (octant II);
- passen de positiu, entre 1975-81, a negatiu entre 1981 i 1986 la resta comarcal del Baix Empordà, Palamós, Ripoll, Sant Feliu de Guíxols i Sant Joan de les Abadesses (octants III i IV);
- augmenta el ritme de decreixement a Calonge (octant V);

C) es mantenen pràcticament estables els municipis d'Arbúcies i Breda (amb un ritme positiu) i la resta comarcal del Ripollès (amb un ritme negatiu).

Cal destacar que, juntament amb tota la comarca de l'Alt Empordà, els municipis més importants que tenen una població creixent a ritme ascendent (octant I de la gràfica) són majoritàriament turístics i situats o bé a la mateixa línia de costa (Blanes, Castelló d'Empúries, l'Escala, Llançà, Lloret de Mar, Roses, Torroella de Montgrí i Tossa de Mar) o bé molt a prop d'aquesta (Cassà de la Selva i Vidreres).

Aquestes diferents evolucions es poden explicar per l'activitat econòmica principal de cada àrea, com ho il·lustren perfectament els exemples del Ripollès i de la Selva. El Ripollès es pot caracteritzar com una comarca eminentment industrial que ha sofert la crisi econòmica amb particular agudeses, en jugar-li en contra certs desavantatges comparatius, i en particular una mala xarxa de comunicacions amb els centres econòmics importants de Catalunya, una excessiva especialització en el tèxtil i la metal·lúrgia i uns sistemes productius antiquats; aquesta situació econòmica ha fet que els antics immigrants que han rebut jubilacions anticipades, així com els joves que no troben feina, emigrin. La Selva, en canvi,

es pot caracteritzar com una comarca on la indústria és important però s'acompanya, a la vegada, d'un sector turístic més important encara: tant els municipis de la costa (Blanes, Tossa de Mar i sobretot Lloret de Mar) com els de muntanya (zona de les Guilleries) tenen una important població estacional (estiuencs, visitants del cap de setmana) que no figura en les xifres de residents habituals que serveixen de base al còmput de població, però també una part d'aquesta població "turística" tendeix a constituir-se en permanent, en particular a la costa.

En resum, i generalitzant, es pot dir que a les comarques de muntanya (Cerdanya, Garrotxa, Ripollès) la població tendeix a estabilitzar-se o disminuir en les parts més rurals i industrials, mentre que a les àrees turístiques (Puigcerdà, Alp) tendeix a créixer; a les comarques turístiques (Alt Empordà, Baix Empordà, la Selva) la població resident tendeix a augmentar, però la població temporal fa que la població *real* sigui molt més important que la censada; en el Gironès, a més del turisme que es dona als municipis propers a la costa, hi juga el paper

de centre administratiu, comercial i industrial de l'aglomeració de Girona.

L'envelliment

Recentment (gener de 1988) han aparegut les primeres dades del padró de 1986 sobre l'estructura per edats de la població catalana; la taula 2 ens permet analitzar la seva evolució. Per a Catalunya, es pot observar des de 1975 una tendència a l'envelliment: el percentatge de joves disminueix (i això està lligat a la disminució de la natalitat) mentre augmenta la proporció de vells. Aquest mateix fenomen s'observa d'igual manera al conjunt de les comarques gironines. Si es comparen els percentatges de joves de Girona i Catalunya, la seva relació varia en aquests anys: per 1975 i 1986 el percentatge de joves és superior a Catalunya, mentre que per 1981 ho és a Girona; en canvi, el percentatge de vells és sempre superior a Girona.

Aquest procés d'envelliment es dona a totes les set comarques gironines, i amb una característica semblant: la proporció de joves de

cada comarca es manté estable entre 1975 i 1981, encara que amb tendència a disminuir (amb l'excepció de la Selva, on la disminució sí que és forta); entre 1981 i 1986, en canvi, la proporció de joves disminueix fortament a tot arreu.

Les comarques gironines es poden classificar segons l'estructura d'edats en tres grups:

—*comarques velles*: la Garrotxa i el Ripollès; el percentatge de joves sempre és inferior al del conjunt gironí, i el de vells, superior; cal posar en relleu que l'any 1986 els percentatges de joves i de vells són gairebé iguals;

—*comarques gironines*: Alt Empordà, Baix Empordà i Cerdanya; el percentatge de joves hi és similar al del conjunt de Girona, però el percentatge de vells sempre és superior;

—*comarques joves*: el Gironès i la Selva; en les tres dates (1975, 1981 i 1986) el percentatge de joves és superior al del conjunt, mentre que el de vells és inferior.

Resumint: l'estructura per edats actual de la població de les comarques gironines és més envellida que la de Catalunya, però també ho era l'any 1975, durant la darrera dècada, però, l'envelliment hi ha estat més lent que el del conjunt català (com es desprèn de les xifres de la taula 2), encara que aquesta afirmació no s'apliqui a cada comarca individualment.

Tant a Catalunya com a les terres gironines, la principal explicació de l'envelliment experimentat en els últims anys és la importantíssima baixa de la natalitat que s'ha donat en tots els àmbits socials i territorials. Aquest fenomen ha despertat gran interès, tant en els medis científics com en l'opinió pública general, tant per la seva pròpia significació com per les de predic-

CARLES MITJA

cions catastròfiques que sovint s'hi veuen associades, tals com la des població, l'envelliment entès com una "arterioesclerosi"⁴ de la societat, la insuficiència de la població activa, la fallida dels sistemes de pensions, la immigració vista com una invasió...

Al marge d'aquestes consideracions, el que sí és cert és que el nombre de naixements a Catalunya s'ha reduït en un 44% entre 1975 i 1986 (108.000 i 60.000, respectivament), mentre que a la província de Girona la disminució del nombre de naixements ha estat solament del 35% (de 8.000 a 5.150 per als mateixos anys). Així doncs, les terres gironines s'han vist menys afectades que el conjunt català per la baixa de la natalitat.

Si utilitzem, per a l'anàlisi a nivell comarcal i local (vegeu taula 3), la taxa de natalitat com un indicador senzill del comportament reproductiu (la grandària de les pobla-

cions implicades no sempre en justifiquen d'altres) observem que no hi ha cap municipi de més de 3.000 habitants ni resta comarcal (amb la sola excepció de la resta comarcal de la Selva) on la taxa de natalitat del període 1985-1986 hagi estat superior a la dels anys 1975-1976; er alguns casos, les disminucions són fortes (la de Lloret, per exemple) i en d'altres no tant, però la disminució de la natalitat és un fenomen general. També s'ha de destacar que la disminució ha estat més important en les taxes més altes, ell que na provocat una major homogeneïtat dels seus valors: així, el 1975-1976 el màxim era de 27.06 per mil (Lloret de Mar) i el mínim de 8.19 (la resta comarcal de la Selva), mentre que per 1985-1986 el màxim es dona a Roses, amb un 13.84 per mil, i el mínim, de 6.16, a la resta comarcal de la Cerdanya.

Com es desprèn de les dades de

TAULA 2

ESTRUCTURA PER GRANS GRUPS D'EDATS DE CATALUNYA I LES COMARQUES GIRONINES, 1975-1986

	1975			1981			1986		
	0-14	15-64	y 65	0-14	15-64	y 65	0-14	15-64	y 65
Alt Empordà	23.15	62.89	13.96	23.35	62.71	13.94	21.01	64.21	14.78
Baix Empordà	24.68	61.69	13.63	24.40	62.39	13.21	21.33	64.45	14.22
Cerdanya	22.72	66.37	10.91	22.39	64.84	12.77	19.90	65.32	14.78
Garrotxa	19.69	67.06	13.25	19.40	65.95	14.65	17.74	65.74	16.52
Gironès	25.92	63.05	11.03	25.34	63.11	11.55	22.59	64.11	13.30
Ripollès	21.49	65.71	12.80	21.95	63.82	14.23	17.68	65.60	16.72
La Selva	26.22	64.07	9.71	24.97	64.49	10.54	22.18	66.37	11.45
Girona	24.11	63.82	12.07	23.72	63.69	12.59	21.14	64.91	13.95
Catalunya	25.60	64.16	10.24	22.61	66.42	10.97	21.66	65.96	12.38

Font. CIDC, Padró de 1986

DEMOGRAFIA

NOTES

1. Per imperatius de tipus estadístic, considerem "terres gironines" tots els municipis de les comarques de l'Alt Empordà, Baix Empordà, Cerdanya, Garrotxa, Gironès, Ripollès i la Selva, els municipis de la Cerdanya de la província de Lleida (Bellver de Cerdanya, Lies, Montellà i Martinet, Prats i Sansor, Urús), així com els de la província de Barcelona que pertanyen al Ripollès (Montesquiu, Sant Quirze de Besora, Santa Maria de Besora) i a la Selva (Fogars de Tordera); per contra, no s'inclouen els municipis de la província de Girona de la comarca d'Osona (Espinelles i Viladrau).

2. Cal dir que se sospita que el Padró de 1975 estigui inflat per a la Cerdanya, i especialment a Puigcerdà, i d'aquí que hi hagi un descens de població —presumiblement fals— entre 1975 i 1981; vegeu E. Mendizábal: *Estudi demogràfic de la comarca de la Cerdanya*, Barcelona, Departament de Política Territorial i Obres Públiques, 1987.

3. Pels voltants de l'any 1975, Salt i Sarrià de Ter van ser annexionats a Girona; van tornar a ser municipis independents el 1984. Per tant, l'evolució de la població d'ambdós municipis entre 1975 i 1986 no es pot descriure per manca de dades estadístiques publicades.

4. Si una cosa es pot despendre de la taula 2 és l'estabilitat del percentatge que representa la població adulta.

la taula 3, les taxes de natalitat més baixes es donen a les restes comarcals, llocs majoritàriament rurals i agraris on l'estructura per edats i per estat matrimonial són menys favorables a la natalitat que en els municipis turístics i urbans.

En resum

Les terres gironines han conegut en els darrers deu anys una evolució demogràfica netament més positiva que la del conjunt de Catalunya: la població hi ha crescut més, la natalitat hi ha baixat menys i, per aquest motiu, l'envelliment hi ha estat menys fort. Aquest major dinamisme de la població gironina s'explica sens dubte per les especials característiques de la seva activitat, i en particular per una distribució sectorial més diversificada i per majors nivells d'ocupació. Encara que sigui més difícil de quantificar i de relacionar, pot també pensar-se, però, que una certa qualitat de la vida, considerada en termes extraeconòmics, pugui haver estat, en el cas de les terres gironines, un factor important en el manteniment i creixement de la població durant una dècada que, històricament, podem qualificar sense reticències de "temps difícils".

TAULA 3

EVOLUCIÓ DE LA TAXA BRUTA DE NATALITAT DE LES COMARQUES, MUNICIPIS DE MÉS DE 3.000 HABITANTS I RESTES COMARCALS DE LA PROVÍNCIA DE GIRONA 1975-1986

	tbn 75/76	tbn 85/86
Castelló d'Empúries	17.32	12.59
Escala l'	21.25	10.72
Figueras	23.26	12.55
Llançà	16.52	6.45
Roses	21.62	13.84
Resta comarcal	12.85	8.77
ALT EMPORDÀ	17.56	10.85
Bisbal de l'Empordà, la	18.60	12.11
Calonge	14.44	10.49
Castell-Platja d'Aro	20.66	13.28
Palafrugell	20.29	10.61
Palamós	18.85	8.68
Sant Feliu de Guíxols	21.50	11.67
Torroella de Montgri	16.28	10.92
Resta comarcal	13.78	8.26
BAIX EMPORDÀ	18.12	10.71
Puigcerdà	17.22	12.94
Resta comarcal	13.54	6.16
CERDANYA	15.34	9.51
Olot	16.41	9.27
Resta comarcal	10.09	7.35
GARROTXA	13.35	8.42
Banyoles	17.81	10.39
Cassà de la Selva	14.87	10.38
Girona (*)	22.26	11.85
Llagostera	14.42	9.41
Salt	—	11.55
Sarrià de Ter	23.31	7.49
Resta comarcal	10.40	9.54
GIRONÈS	19.14	10.98
Campdevàndol	15.52	9.28
Ripoll	12.40	10.69
Sant Joan de les Abadesses	13.34	7.67
Resta comarcal	12.57	7.00
RIPOLLÈS	12.94	8.66
Anglès	15.86	6.53
Arbúcies	13.30	9.05
Blanes	21.15	11.96
Breda	13.32	10.80
Lloret de Mar	27.06	13.26
Sant Hilari Sacalm	16.35	13.10
Santa Coloma de Farners	16.25	10.91
Tossa de Mar	19.58	10.12
Vidreres	19.45	7.81
Resta comarcal	8.19	9.72
SELVA	16.36	10.87
TOTAL	17.87	10.47
CATALUNYA	19.05	10.41

(*) Salt va ser agregat a Girona l'any 1975; per tant, la taxa bruta de natalitat de Girona per 1975-1976 inclou ambdós municipis: si es vol comparar aquesta amb la de 1985-86, per Salt i Girona conjuntament és de 11.78.

Font: elaboració pròpia a partir de INE, *Movimiento natural de la población española*, 1975 i 1976, i CIDC, *Moviment natural de la població de Catalunya*, 1985 i 1986.

Anna Cabré és demògrafa i Enric Mendizábal és geògraf